

mányok az említett országokban általában működésükben is sokkal demokratikusabbak, mint ellenfeleik: szabályos választásokat tartanak, és ha veszítenek, nem próbálják meg erőszakkal megtartani a hatalmukat, hanem csendben visszavonulnak. Ezzel szemben az oroszbarát pártok jellemzően gátolják az államszervezet demokratikus működését és szabálytalan, elnyomó módon biztosítják be hatalmukat. Összességében tehát elmondható, hogy a hasonló történelmi, gazdasági és kulturális háttérű országok esetében általában a geopolitikai döntés az, amely meghatározza, hogy hol, milyen rendszer alakul ki.

Végezetül a szerző fontosnak látja leszögezni, hogy a helyzet nem fekete vagy fehér: az EU hiába próbálja tagadni, hogy cselekedetei geopolitikai megfontolásúak, be kell látni, hogy Oroszország sem téved, hiszen az Unió kiterjesztése a posztkommunista régióra egy egyértelmű geopolitikai lépés volt. Ha pedig Oroszország nagyhatalmi ellenfélként tekint Európára, akkor neki erre ennek megfelelően kell reagálnia, és el kell fogadnia, hogy sok országban elmaradottabb a gondolkodás, mint Nyugaton, ezért külpolitikai lépéseit ennek megfelelően kell kommunikálnia. A jelenlegi helyzet is azért alakulhatott ki, mert a NATO és az EU térnyerése kibillentette a kontinensen a hatalmi ellensúlyt. Azonban ez egy egészen más, „posztmodern” geopolitika: nem a területi hódításról, hanem az elvek terjesztéséről szól.

Így tehát elmondható, hogy a geopolitika és a demokrácia terjesztése elválaszthatatlan egymástól, ezért nem is szabad külön kezelni őket, valamint szembe kell nézni a ténnyel, hogy amíg léteznek önkényuralmi rendszerek, addig ezek folyamatos fenyegetést fognak jelenteni a demokratikus hatalmakra, hiszen ők is fenyegetve érzik magukat.

TÓTH ADRIENN

A jó kormányzás vizsgálata

ALINA MUNGIU PIPPIDI: THE QUEST FOR GOOD GOVERNANCE

JOURNAL OF DEMOCRACY 2016 JANUÁR, 27(1): 95-109 OLD.

Alina Mungiu Pippidi, a berlini Hertie School of Governance professzorának értekezése, a politikatudomány egyik legalapvetőbb kérdését, a jó kormányzás lehetőségét vizsgálja. A szerzőnő a politikai filozófia legrégebbi, azonban máig rendkívül megosztó központi elemének egy újabb megközelítését tárja elénk, a „jó kormányzás” (good governance) politikai intézményi irányzatát. Mi a jó kormányzás? Mi a kormány dolga? Honnan ered a kormányzás?

Az előbbi kérdések mind a kormányzás témakörének alapkérdései, ám ez a cikk nem kíván rájuk választ adni, inkább egy új közigazgatási elméleti iskola szempontjai szerint halad. A témát hagyományosan filozófiai irányból megközelítő szerzőkkel ellentétben, a professzor a jó kormányzás mérhetősége és bizonyos szempontok szerinti meghatározhatósága mellett érvel, főképp olyan forrásokra támaszkodva, mint a Világbank és a Nemzetközi Valutaalap országfejlettségi és korrupciós indexei, továbbá a cikkben megfigyelt országok modernizációs kísérleteinek dokumentációi. Ezek mentén kíván egyfajta hierarchiát kialakítani a kormányzás milyenségét illetően, továbbá alapvető szabályokat és tanácsokat fogalmaz meg a jelenkori és jövőbeni államépítési kísérletek számára.

A témát egy általános helyzetjelentéssel, fogalomtisztázással és történelmi vizszoatekintéssel készíti elő. Ebben a részben kifejtésre kerül a jelenkori felemás hozzá-

állás a korrupcióhoz, miszerint a politikai elit tagjai testületileg elítélik a korrupciót, azonban mégis jelen van és kártékony hatása még a legfejlettebb országokban is érzékelhető. A szerző azonosítja a jól, közepesen és rosszul kormányzott országokat és megnevezi azokat, amelyekről a továbbiakban részletesen kíván írni. Ebben a részben olvasható, hogy a kormányzás minőségének egyik alapmérceje a korrupció. A cikket végigkísérő korrupciófogalom azonban döntően gazdasági szempontból értelmezett. Amellett, hogy a szerző a korrupció ezen legkézenfekvőbb és legkönnyebben azonosítható megnyilvánulásáról ír, kevés szó esik a hatalommal egyéb területeken való visszaélésekről, pl. az egyén társadalmi osztályok közti mozgásának nehezítéséről a politikai közösségen belül.

Az államépítési kísérletekről értekezve a szerző kiemeli a pluralista szemlélet fontosságát és felhívja a figyelmet a beavatkozni vágyó, tetterre kész, de sokszor az érintett ország belső viszonyaira érzékeltelen szereplők által okozott veszélyekre.

A cikkben a „sikeres országok” sorában említett államok közt azonban nagy különbségek vannak, így a szerző további kategóriákat és szempontokat emel be az elemzésbe. Kizárja a vizsgálható területek közül az olyan államokat, amelyekben nem valósul meg a demokrácia, mivel így az etikai egyetemesség mint alapvető követelmény nem teljesül. Az etikai egyetemesség fogalma ennél a résznél csatlakozik a gazdasági szemlélethez. A felhozott példák közül Észtországról olvashatunk a legrészletesebben, amelynek teljesítményéről és miniszterelnökeéről elismerően ír a szerző. Az ország példaként szolgál a szerző olyan téziseihez, mint pl. a reformálni kívánt társadalom fókuszba állítása, a külföldi beavatkozás minimumra szorítása és a bukott rendszer nómenklatúrájának kizárása az új rezsimből. A már

említett pluralista megközelítés jegyében a szerző hasonlóan elismerően ír a dél-koreai és tajvani államépítési kísérletekről is, ahol az észti és a grúz példával ellentétben főleg a külföldi segítségnyújtás – az USA és Japán részéről – járult hozzá a sikerhez. Tipikusan sikertelen beavatkozásként megemlíti Ukrajna helyzetét, ahova hiába jutottak el bőségesebben a források, mint Grúziába, többnyire mégis eredménytelen maradt a korrupció megfékezése.

Amellett, hogy az adott ország államépítési kísérletét belföldről vagy külföldről táplálják, fontos megvizsgálni – mutat rá Pippidi –, hogy a folyamat alulról fölfelé vagy fentről lefelé mutató. A példaként felhozott Botswana az utóbbi utat járta be és nem sikertelenül. Habár ez a siker sokkal kevésbé hangos, mint az eddig említettek, a régió viszonylatában mégis kiemelkedő.

A cikk utolsó részében a szerző nyomatékosítja üzenetét: a beavatkozás helyességének első feltétele, hogy maga a beavatkozás szükséges legyen, vagyis a jó kormányzásra való igény nélkül csupán fölösleges és kártékony lehet minden efféle törekvés. Vannak ugyanis olyan helyzetek, amikor a korrupció a mindennapi megélhetés feltétele, egyben az erőszak és az állam további széthullásának egyetlen gátja. Amennyiben a beavatkozás indokolt, szükséges, hogy a jó kormányzás kialakításának megkísérlője fel tudja mérni, hogy az adott helyzetben mely megoldások lehetnek relevánsak, mivel – ahogy azt a szövegben sok helyen olvashatjuk – afféle univerzális igazság és általános megoldókulcs nem létezik. Az országoknak saját kulturális örökségük, szomszédi kapcsolataik, geopolitikai jelentőségük van.

Ami a beavatkozás sikerének esélynövelését illeti, a szerző egyértelmű előnyként említi, ha az adott ország rendelkezik egy megfelelő lélekszámú és képzettségű társadalmi csoporttal, ami a kellő pillanat

ban az államigazgatási feladatok átvételével hatékonyan megbirkózik. Ehhez hozzáveszi még a hivatalt vállalók önzetlen, közösséget szolgáló egyéni tetteinek meglétét is. Végül a legáltalánosabb feltételről, a technológiai adottságokról esik szó. A cikkben hangsúlyos, hogy ahol a modern közösségi és független média hozzáférhető az állampolgároknak, ott nagyobb sikerrel érhető tetten a korrupció, számoltatható el a vezetés és kényszeríthető ki a jó kormányzás.

BEJAN ERVIN

Hátrahagyva? A polgárok érzékenysége a kormányzati teljesítménymutatókra

JOHN HOLBEIN: LEFT BEHIND? CITIZEN RESPONSIVENESS TO GOVERNMENT PERFORMANCE INFORMATION

AMERICAN POLITICAL SCIENCE REVIEW, 2016, 110.(2.): PP.: 353-368

Josh Holbein a Duke Egyetem Sanford Közpolitika Iskolájának doktorandusz hallgatója. Tanulmánya Észak-Karolina közoktatási rendszerének az adatait vizsgálva igyekszik feltárni a kormányzati teljesítménymutatók által kiváltott polgári reakciók és a demokratikus felelősségre vonás típusainak a kapcsolatát. A kutatás fontos eredményekre bukkant az említett mutatók hatékonyságával és a polgári reakciók szocioökonomiai vetületével kapcsolatban.

A kutató az írás első oldalain összefoglalja, hogy a polgári reakciókat vizsgáló tudományterület milyen kérdésekkel foglalkozik jelenleg. Alapvetés, hogy a demokratikus elszámoltathatóság ápolá-

sában fontos szerep jut az információnak. Meglepő azonban, hogy ezzel az információval az állampolgárok nagy része nem rendelkezik. A szerző több kutató munkáját megemlíti mint a témát boncolgató szellemi előzményt. Ezek a vizsgálatok kimutatták, hogy a lakosság erősen reagál a gazdaság változásaira, bűnözésre, katonai halálokra és az elosztó állami költsékezésre, azonban más közpolitikai területek kutatói ellentétes eredményekre jutottak munkájuk során. Ennek a jelenségnek egy lehetséges oka a közpolitika egyik sajátossága: a kormányzatban való változások nagymértékű endogenitása, a változási folyamatok a kormányzati berkeken belül maradnak. Az ilyen zárt közegből nem egyenletesen jut ki az információ, így az állampolgári reakciók mérése sem áll sziklaszilárd alapokon.

Holbein számára nem mindennapi lehetőség adódott az előbb említettek áthidalására. A *No Child Left Behind* („Egy gyereket sem hagyunk hátra”) elnevezésű törvényt 2001-ben léptették érvénybe egy keretrendszert adva így az egyes államoknak, hogy a köziskolákat általánostól középiskolai szintig a teljesítményük alapján osztályozzák. Ebben a kutatásban három szintet különböztet meg a szerző, mivel az egyesült államokbeli iskolai rendszer a középiskolai szintet már eleve két részre bontja: middle school és high school. Ezen keretrendszer alapján az iskolák diákjaival tesztekkel töltenek ki úgy, hogy egyes alcsoportokra bontják őket. Az alapvető mechanizmus az, hogy ha az egyik alcsoport az éves határ alatt teljesít, az egész iskola megbukik (emellett azonban vannak körülmények, amikor egy iskola bukása nemcsak egy csoport eredményétől függ). Ezeket az eredményeket (bukás vagy siker) pedig az állampolgárok számára elérhetővé teszik azzal a szándékkal, hogy